

Katseet kasvuun ja kauppaan

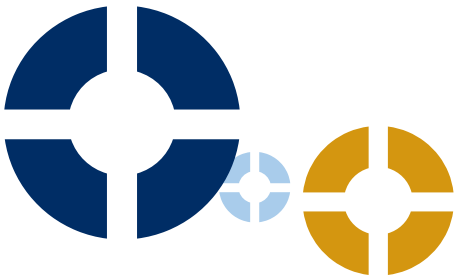
Espanjan EU-puheenjohtajuuskausi

SYYSKUU 2023

EU-KATSAUS

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

SISÄLTÖ

ESPANJAN EU-PUHEENJOHTAJUUS SUJUU KOVALLA RUTIINILLA	4
VAPAAKAUPPASOPIMUSTEN EDISTÄMINEN KOROSTUU ESPANJAN PUHEENJOHTAJAKAUDELLA	6
KOMISSIO VALMISTEE EU:N VUODEN 2040 ILMASTOTAVOITTEITA	8
EU HALUAA TAVARALIIKENTEEN PÄÄSTÖT ALAS	10
DATASÄÄDÖKSESTÄ SYNTYI SOPU – SOVELTAMINEN ALKAA 2024.....	12
TEKOÄLYSÄÄDÖKSEN VALMISTELU ETENEE	14
LÄHDEVEROJÄRJESTELMIEN YHDENMUKAISTAMINEN ETENEE	16
KOHTI EUROPARLAMENTTIVAALEJA 2024 – HALLITUSOHJELMA LINJAA SUOMEN EU-VAIKUTTAMISEN TERÄVÖITTÄMISESTÄ	18

Lisätietoja:

Teppo Säkinen
Johtava asiantuntija,
elinkeino- ja ilmastopolitiikka

Päivi Pohjanheimo
Johtaja,
kansainväliset asiat

ESPANJAN EU-PUHEENJOHTAJUUS SUJUU KOVALLA RUTIINILLA

Espanjan EU-puheenjohtajakausi käynnistyi heinäkuun alussa. Kyseessä on vuonna 1986 unioniin liittyneen Espanjan viides puheenjohtajuus, joten käytännön järjestelyt hoituvat kovalla rutiinilla. Puheenjohtajuus alkoi kuitenkin poikkeuksellisesti valmistautumalla 23. heinäkuuta pidettyihin ennenaikaisiin parlamenttivaaleihin. Vaalit eivät tuoneet selvää enemmistöä oikeisto- tai vasemmistoblokille, joten edessä ovat haastavat hallitusneuvottelut ja mahdollisesti jopa uudet parlamenttivaalit vuoden 2023 lopulla.

Vaikka hallitustilanne jää vaalien myötä epäselväksi, keskeisissä EU-kysymyksissä ei ole odotettavissa muutoksia Espanjan kantoihin. Espanja on erittäin EU-mielinen ja –myönteinen maa, jonka kanssa Suomella on yhteinen sävel suurimmassa osassa EU-politiikkoja. Molemmat maat kuuluvat sisämarkkinoita aktiivisimmin kehittävään maaryhmään ja vapaakaupan puolustajiin. Niin Espanja kuin Suomi haluavat vahvistaa EU:n roolia globaalina toimijana.

Talouspolitiikassa Espanjalla ja Suomella on ollut erilaisia painotuksia Espanjan ajaessa suurempaa joustavuutta taloussääntöihin ja suhtautuessa myönteisemmin yhteisvastuullisiin instrumentteihin. Espanja on pragmaattinen ja yhteisiä kantoja hakeva toimija, joten näissäkin kysymyksissä löydettäneen yhteisiä ratkaisuja tulevana kuukausina.

Sari Rautio
Suomen suurlähettiläs
Espanjassa

**Espanja on
pragmaattinen ja
yhteisiä kantoja
hakeva toimija.**

Euroopan uudelleenteollistaminen ja strateginen autonomia

Espanjan EU-puheenjohtajakauden läpileikkaavina prioriteetteja ovat EU:n ”uudelleenteollistaminen” ja strategisen autonomian vahvistaminen, ekologisen siirtymän vauhdittaminen, sosiaalisen ja taloudellisen oikeudenmukaisuuden edistäminen sekä Euroopan yhtenäisyyden vahvistaminen. Espanja painottaa avointa strategista autonomiaa ennen kaikkea riippuvuuksien ja haavoittuvuuksien vähentämisen näkökulmasta. Se korostaa vihreän siirtymän tarjoamia mahdollisuuksia yritysten kilpailukyvyn parantamisessa ja uusien työpaikkojen luomisessa – aloitteet kriittisistä raaka-aineista ja nettonollateollisuudesta ovat tässä tärkeitä välineitä. Tavoitteena on myös rakentaa strategisia kumppanuuksia, erityisesti Latinalaisen Amerikan maiden kanssa. Kauppasopimusten loppuun saattaminen on siksikin prioriteetti.

Espanja edistää sähkömarkkinoiden uudistamista uusiutuvien energialähteiden käyttöönoton nopeuttamiseksi ja sähkön hinnan alentamiseksi sekä vetymarkkinoiden kehittämistä vähähiilistämistavoitteen keskeisenä elementtinä. Espanja painottaa eettistä ja kansalaisten oikeudet huomioivaa digitaalisen talouden mallia ja edistää tähän liittyvää sääntelyä.

Espanjalla puheenjohtajana on tärkeä rooli EU:n tulevien vuosien rahoituskehiksen päivittämisessä vastaamaan Ukrainalle annettavan merkittävän tuen luomia tarpeita. Vahva tuki Ukrainalle jatkuu.

Espanjalle Covid19-pandemian kurittamia talouksia vauhdittamaan rakennettu Next Generation EU –elpymisväline on keskeinen katalysaattori talouden rakenteellisille muutoksille ja samalla tärkeä EU:n keskinäisen solidaarisuuden osoitus. Elpymisvälineellä rahoitettavat hankkeet luovat myös suomalaisyrityksille uusia mahdollisuuksia tuoda vihreän ja digitaalisen siirtymän ratkaisujaan Espanjan markkinoille.

VAPAAKAUPPASOPIMUSTEN EDISTÄMINEN KOROSTUU ESPANJAN PUHEENJOHTAJAKAUDELLA

Geopoliittinen tilanne on kasvattanut valtioiden roolia yritysten toiminnassa. Myös EU:n kaup-
poliittisten toiminnan tai toimeettomuuden
merkitys tuntuu yritysten arjessa. Huoli toimi-
tusketjuista, kilpailu resursseista ja teknologiois-
ta muistuttavat yrityksiä siitä, että poliittiset
riskit ovat vahvasti myös suomalaisten yritysten
työpöydillä.

Espanjan puheenjohtajakaudella korostuu EU:n
kasvun ja talouden kriisinkestävyyden turvaa-
minen sekä vapaakauppasopimusten aktiivinen
edistäminen.

EU:n kasvun ja talouden kriisinkestävyyden
turvaaminen on Espanjalle tärkeää. Keskeistä
on eurooppalaisten yritysten toimitusketjujen kriisinkestävyyden turvaaminen
sekä kauppakumppanien luotettavuuden
varmistaminen. Luotettavien kauppakump-
panien avulla turvataan parhaiten kriit-
tisten raaka-aineiden ja komponenttien
saatavuutta.

Vapaakauppasopimusten aktiivinen edis-
täminen on Espanjan keskeinen tavoite ja
keino turvata toimitusketjuja ja avata uusia
vientimarkkinoita. Espanja haluaa omalla
pj-kaudellaan edistää ja jopa saattaa lop-
puun pitkään keskeneräisinä olleita kahdenvälisiä ja monenkeskisiä vapaa-
kauppasopimuksia.

Lenita Toivakka

Toivakka on toiminut mm.
ulkomaankauppaministerinä ja
Keskuskauppakamarin kansain-
välisten asioiden johtajana.

**EU:n kasvun ja talouden
kriisinkestävyyden
turvaaminen on
Espanjalle tärkeää.**

Espanjalle erityisen tärkeitä ovat kauppasopimukset Latalalaisen Amerikan ja Karibian maiden, kuten Chilen ja Meksikon kanssa. Lisäksi edistetään EU-Keski-Amerikka -assosiaatiosopimusta sekä Espanjalle tärkeää EU-Mercosur -sopimusta. Espanja on ollut huolestunut EU:n passiivisuudesta suhteessa Latalalaiseen Amerikkaan. Passiivisuudella on annettu Kiinan vahvistua useilla toimialoilla Latalalaisen Amerikan maissa. Espanja kaipaa EU:lta aktiivisempaa kumppanuutta suhteessa Latalalaiseen Amerikkaan.

Espanjan pj-kaudella allekirjoitetaan sopimus Uuden-Seelannin kanssa ja edetään loppusuoralle Australian kanssa sekä jatketaan neuvotteluja Intian ja Indonesian kanssa.

Yhdysvaltojen ja Kiinan suurvaltakilpailu ei ole vähenemässä ja maiden väliset jännitteet määrittelevät keskeisesti myös EU:n sekä eurooppalaisten yritysten toimintaympäristöä. Kriittistä Kiina-riippuvuutta on EU:ssa arvioitava erittäin huolellisesti. Espanja haluaa, että EU ei suhtaudu sinisilmäisesti Kiinaan, mutta samaan aikaan korostaa yhteistyötä ja avointa keskustelua Kiinan kanssa mm. ilmastokysymyksissä.

Yhdysvaltojen kanssa yhteistyötä edistetään kauppasuhteita kauppa- ja teknologianeuvoston (TTC) puitteissa. Lisäksi tavoitteena on edistää kriittisiä raaka-aineita koskevaa sopimusta (CMA). Yhdysvaltain IRA-elvytyspaketin eurooppalaiselle teollisuudelle aiheuttamaa kilpailuhaittaa Espanja haluaa ratkoa neuvottelemalla, ei kamppitamalla ja kauppasodalla.

Ukrainan tukeminen on EU:n vahva prioriteetti myös Espanjan pj-kaudella. Ukrainaa tuetaan niin taloudellisesti, puolustusmateriaalituella kuin humanitaarisin keinoin. Uusia Venäjä-pakotteita voidaan asettaa, ja pakotteiden kiertämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

KOMISSIO VALMISTEE EU:N VUODEN 2040 ILMASTOTAVOITTEITA

Suururakka EU:n ilmastolainsäädännön uudistamiseksi alkaa olla maalissa ja toimeenpanoa vaille, mutta seuraava erä on jo nurkan takana. Komissio valmistelee EU:n ilmastotavoitteita vuodelle 2040. Kyseessä on välietappi matkalla EU:n ilmastolain mukaiseen hiilineutraaliuteen vuonna 2050.

Vuoden 2030 tavoite, 55 prosentin päästövähennykset vuoden 1990 tasoon verrattuna, asetettiin vuonna 2019 Suomen EU-puheenjohtajakaudella. Sitä seurasi vuonna 2021 mittava Fit for 55 -lakipaketti, jonka myötä muun muassa päästökauppa, energiadirektiivit, nielutavoitteet sekä liikenteen ja ajoneuvojen sääntely on pantu uusiksi. Komissio antaa tiedonannon 2040-tavoitteesta kevättalvella 2024. Kesällä valmisteluun kerättiin näkemyksiä myös sidosryhmiltä. EU:n oma tieteellinen neuvonantajaelin suositteli, että tavoitteen pitäisi olla 90–95 prosenttia, joka tarkoittaisi etupainotteisia päästövähennyksiä.

Varsinaisen lainsäädäntöesityksen antaminen 2040-tavoitteesta jää tulevalle komissiolle. Kun tavoite on neuvottelujen jälkeen hyväksytty arviolta vuonna 2025, edessä on uusi lakipaketti, jolla sitä toimeenpannaan. On vielä auki, onko kyseessä yhtä laaja lakikonaisuus kuin Fit for 55 vai päivityssarja.

Edessä on vähintään uudet tavoitteet uusiutuvalle energialle ja energiatehokkuudelle, mutta mahdollisesti myös päästökaupan ja hiilirajamekanismin laajentuminen. Yksi kysymys on, kuinka suuri rooli biologisilla ja teknisillä hiilinieluilla

Teppo Säkkinen
Johtava asiantuntija
elinkeino- ja ilmastopolitiikka

**Edessä on vähintään
uudet tavoitteet
uusiutuvalle energialle ja
energiatehokkuudelle.**

on tavoitteen saavuttamisessa. Joka tapauksessa vuoden 2040 ilmastotavoite hallitsee seuraavan komission ilmastopolitiikan työohjelmaa.

Komission ilmastopäällikkö vaihtuu

EU:n ilmastopolitiikan johdossa tapahtui elokuun lopussa merkittävä muutos, kun Green Dealista vastannut komission varapuheenjohtaja Frans Timmermans erosi tehtävästään keskittyäkseen Alankomaiden vaaleihin. Komission ilmastopolitiikka on tähän asti henkilöitynyt päämäärätietoiseen ja jyrääväänkin sosialidemokraattiin.

Timmermansin salkun ottaa pitkän linjan slovakialaiskomissaari Maroš Šefčovič, joka on vastannut aiemmin komission varapuheenjohtajana toimielinten välisissä suhteista ja ennakkoinnista, ja toiminut myös energiakomissaarina. Varsinaiseksi ilmastokomissaariksi komissio esittää Wopke Hoekstraa, joka on Alankomaiden kristillidemokraattinen ulkoministeri.

Hoekstra – jos parlamentti vahvistaa hänen nimityksensä – ja Šefčovič joutuvat luovimaan komission jäljellä olevalla kaudella vastatuuleen. Ranskan presidentti Macron esitti kesällä taukoa uudelle ympäristösääntelylle, ja komission ennallistamisasetus on edennyt kompuroiden Euroopan parlamentissa.

Henkilövaihdos voi myös haastaa EU:n asemaa vuoden lopulla pidettävä YK:n ilmastokokouksessa, jossa Timmermansilla on ollut vahva rooli Yhdysvaltain ja Kiinan ilmastolähettiläiden, John Kerryn ja Xie Zhenhuan vastinparina. Ilmastokokouksessa on määrä tehdä välitilinpäätös Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamisesta ja sen vaatimista toimista.

EU HALUAA TAVARALIIKENTEEEN PÄÄSTÖT ALAS

EU-komissio julkaisi heinäkuussa tavaraliikenteen viherryttämispaketin “Greening Freight Transport”. Paketti toteuttaa aiemmin julkaisuja Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiaa sekä EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa, joissa tavoitteena on liikenteen päästöjen vähentäminen 90 prosenttia vuoteen 2050 mennessä. Komissio toteaa tavaraliikenteen olevan EU:n sisämarkkinoiden selkäranka, mutta muistuttaa myös, että tavaraliikenne tuottaa nykyisellään yli 30 prosenttia liikenteen hiilidioksidipäästöistä. Komissio painottaa tavaraliikenteen toiminnallisen tehokkuuden parantamista sekä nolla- ja vähäpäästöisen kaluston käyttöönoton vauhdittamista keskeisinä keinoina päästövähennystalkoissa.

Piia Karjalainen
Johtava asiantuntija
liikenne- ja elinkeinopolitiikka

Kansallisesti kiinnostavin osa pakettia lienee sen sisältämä ehdotus paljon keskustelua herättäneen ”mitat ja massat” -direktiivin päivittämisestä. Nyt komissio ehdottaa näitä sääntöjä tarkistettavaksi siten, että uudet hyötyajoneuvojen enimmäispainot ottavat huomioon teknologisen kehityksen erityisesti ajoneuvojen päästöttömyyttä mahdollistavien ratkaisujen osalta näiden nostaessa ajoneuvojen painoa. Samalla edistettäisiin energiaa säästävien ratkaisujen, mm. aerodynaamisempien ohjaamojen, käyttöönottoa.

Tavaraliikenne on EU:n sisämarkkinoiden selkäranka, mutta tuottaa yli 30% liikenteen hiilidioksidipäästöistä.

Lisäksi ehdotetaan, että rekoissa, perävaunuissa ja puoliperävaunuissa sallitaan suuremmat painot intermodaalikuljetusten edistämiseksi sekä lisäkorkeus helpotamaan tavallista korkeampien, ns. High-Cube-konttien kuljettamista tavallisilla ajoneuvoilla.

Ehdotus pyrkii selventämään myös raskaampien ja pidempien ajoneuvojen sekä modulirekkojen (EMS) käyttöä rajat ylittävässä liikenteessä – tässä käytännöt ja harmonisointi eri jäsenmaiden kesken ei ole vielä mennyt maaliin. Intermodaaliliikenteen sääntelyä on luvassa myös syksyllä, kun yhdistettyjä kuljetuksia koskevan direktiivin uudistaminen lähtee käyntiin.

Mitat ja massat -uudistuksen ohella kannattaa panna merkille myös CountEmissionsEU -ehdotus. Sen tavoitteena on luoda yhteinen työkalu matkustajien ja rahdin kuljetusketjujen toiminnasta aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen määrittämiseksi ja raportoinnille perustuen tuoreeseen ISO/CEN-standardiin. Ehdotus ei luo velvoitteita päästölaskennalle tai tietojen julkistamiselle, mutta pyrkii parantamaan julkistettavien tietojen vertailtavuutta ja luotettavuutta.

Komission uusien aloitteiden lisäksi EU-puheenjohtajana toimivan Espanjan odotetaan vievän eteenpäin parlamentin kanssa käytäviä neuvotteluja koskien TEN-T -uudistusta, jota se pitää keskeisenä työkaluna sosiaalisen ja alueellisen koheesion edistämiseksi. Lisäksi meriliikenteen turvallisuuspaketti tulee olemaan työn alla.

Uutena päänavauksena voidaan pitää sitä, että Espanja kutsuu jäsenmaiden asumisesta ja kaupunkikehityksestä vastaavat ministerit marraskuussa Gironaan epäviralliseen ministerikokoukseen. Tyypillisesti asumisen ja kaupunkikehityksen asiat eivät ole olleet EU-agendalla, joten jäämme mielenkiinnolla seuraamaan mikä EU:n tulokulma näissä asioissa on ja millaiseksi kokouksen anti muodostuu.

DATASÄÄDÖKSESTÄ SYNTYI SOPU – SOVELTAMINEN ALKAA 2024

Datasäädöksen (Data Act) lainvalmistelutyö saatiin päätökseen 27.6. eli aivan edellisen puheenjohtajamaa Ruotsin kauden lopulla. Datasäädös kuuluu EU:n komission vuoden 2020 datastrategiaan ja sen tavoitteena on edistää datalähtöistä eurooppalaista sisämarkkinaa. Maaliskuun lopulla alkaneet kolmikantaneuvottelut komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin välillä kestivät vain kolme kuukautta. Espanjalle jääkin uutena puheenjohtajana vain teknisiä töitä, kuten kääntäminen ja säädöksen julkaiseminen.

Alun perin ehdotus datasäädökseksi julkaistiin helmikuussa 2022. Datasäädöksen tavoitteena on luoda sisämarkkinoille harmonisoidut säännöt siitä, kenellä on oikeus saada pääsy dataan ja käyttää sitä. Datasäädös tuo sekä uusia veloitteita jakaa dataa että uusia oikeuksia datan käyttämiseen. Kyse on siis datan pääsy- ja käyttöoikeuksien uudelleenjaosta. Kohteena ovat niin yritysten välinen data (B2B), yritysten ja kuluttajien välinen data (B2C) kuin yritysten ja valtion välinen data (B2G).

Datasäädös antaa tietoverkkoon liitetyn laitteen käyttäjälle oikeuden jakaa tietojaan muille osapuolille tai käyttää niitä ilmaiseksi. Julkinen sektori saa poikkeustilanteissa pääsy- ja käyttöoikeuden yksityisen yrityksen hallussa oleviin tietoihin. Tällaisia poikkeustilanteita ovat yleiset hätätilanteet, kuten tulvat tai metsäpalot, sekä pandemiat ja katastrofit. Tietojen luovuttaminen on mahdollista myös yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi.

Datasäädöksellä pyritään luomaan tasapuolisempia neuvottelutilanteita ja estämään datan hyödyntämistä ja jakamista koskevia kohtuuttomia sopimus-

Minna Aalto-Setälä
Johtava asiantuntija
IPR ja digitalisaatio

ehtoja. Tällä on tarkoitus suojata erityisesti pk-yrityksiä, joilla on mahdollisuus käyttää luovutuksiin malliehtoja.

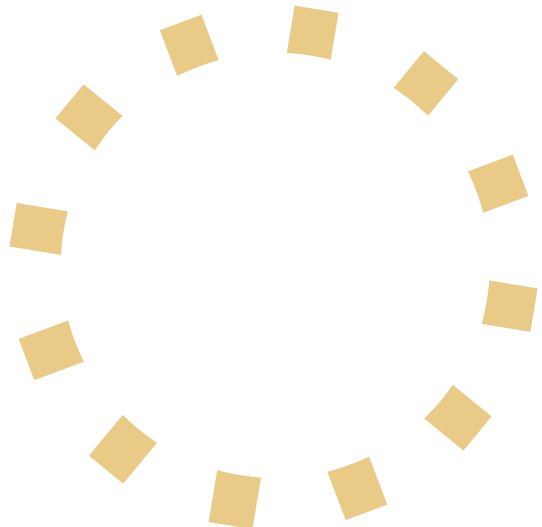
Dataan liittyvien liikesalaisuuksien osalta trilogieissa saavutettiin sovinto. Läh-
tökohtaisesti datan tuottamiseen osallistuvat käyttäjät voivat hyödyntää omia
tietojaan ja jakaa niitä kolmansien osapuolten kanssa. Ongelmallista on ollut se,
missä määrin ja missä muodossa dataa omistava tai hallinnoiva taho voisi kiel-
täytyä luovuttamasta sellaisia kaupallisia tietoja, jotka voisivat vahingoittaa sen
taloudellisia etuja. Asiasta on sovittu siten, että datasäädös suojaa liikesalaisuuksia
rajoitetuissa olosuhteissa, jotta dataa omistavilla tai hallinnoivilla tahoilla olisi
jatkossakin kannusteita jatkojalostaa korkealaatuista dataa.

Pilvipalvelujen vaihtamiseen liittyviä esteitä puretaan, jolloin käyttäjän on jat-
kossa helpompi vaihtaa yhdeltä palveluntarjoajalta toiselle. Datan liikkuvuus
kasvaa, kun palvelun käyttäjät voivat siirtää
tietonsa toiselle palveluntarjoajalle. Vas-
taava oikeus löytyy henkilötietojen osalta
EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa eli
GDPR:ssä. Datasäädös ei itsessään koske
henkilötietoja.

**Pilvipalvelujen
vaihtamiseen liittyviä
esteitä puretaan.**

Datasäädöksen soveltaminen alkaa 20
kuukauden kuluttua siitä, kun lopullinen
säädösteksti on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä. Säädös on horisontaalinen ja
se on asetuksena suoraan sovellettavaa oikeutta.

TEKOÄLYSÄÄDÖKSEN VALMISTELU ETENEE

Tekoälysäädöstä eli AI:ta (Artificial Intelligence) koskeva ehdotus on parhaillaan kolmikanta-neuvotteluissa komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin kesken. Parlamentin IMCO- ja LIBE-valiokunnat hyväksyivät yhteisen raportin asiasta toukokuussa ja parlamentti hyväksyi kantansa 14.6. Tekoälysäädöksen lisäksi eri aloille on odotettavissa tarkempaa sektorikohtaista säätelyä.

Alun perin komissio julkaisi keväällä 2021 ehdotuksen tekoälyä koskevaksi asetukseksi (KOM (2021) 206 lopullinen). Ehdotus oli kokonaan uutta säätelyä ja se koskee tekoälysovellusten tarjoajia ja käyttäjiä. Taustalta löytyy komission tekoälyä koskeva valkoinen kirja. Televiestintäneuvosto hyväksyi kantansa ehdotukseen joulukuussa 2022.

Lainsäädännön yleisenä tavoitteena on löytää tasapaino kansalaisten turvallisuuden ja uusien, innovatiivisten teknologioiden kehittämisen välillä. Tekoälysäädöksen tavoitteena on varmistaa, että sisämarkkinoille tuotavat tai käytettävät AI-järjestelmät ovat turvallisia ja että ne noudattavat olemassa olevia perusoikeuksia ja eurooppalaisten arvojen mukaista lainsäädäntöä. Tekoälyn määritelmästä on ollut eroavia käsityksiä, sillä parlamentti määrittelee sen yleisellä ja avoimella tasolla ja neuvosto taas katsoo sen koskevan koneoppivia ja logiikka- tai tietopohjaisia järjestelmiä.

Komission ehdotuksen mukaan tavoitteena on keskittyä järjestelmiin, joiden arvioidaan aiheuttavan suuren riskin perusoikeuksille ja turvallisuudelle. Järjestelmät, jotka aiheuttavat hyväksymättömän riskin, kielletään kokonaan EU:n perusoikeuksien vastaisina. Ehdotus perustuu riskiperusteiseen lähestymistapaan, jossa erotetaan tekoälyn mahdolliset käyttötavat ja niiden riskiluokitus.

Minna Aalto-Setälä
Johtava asiantuntija
IPR ja digitalisaatio

Riskiluokat ovat:

1) Hyväksymättömän riskin järjestelmät kielletään kokonaan. Tällaisia olisivat komission ehdotuksen mukaan esim. sosiaaliset pisteytysjärjestelmät, ihmisen subliminaalinen eli piilomanipulaatio virtuaalitodellisuudessa fyysistä tai psyykkistä haittaa aiheuttavalla tavalla, tai tekoälyn hyödyntäminen lapsia tai haavoittuvia henkilöitä hyväksikäyttäen). Parlamentti laajentaisi kiellettyjen toimien piiriä.

2) Suuren riskin tekoälyjärjestelmät, kuten esim. oikeuslaitoksessa käytettävät järjestelmät, koulutussektorin järjestelmät, kuten tekoälyn käyttö kokeiden pisteytyksessä, tai kriittinen infrastruktuuri. Näitä koskisi tiukennetut vaatimukset. Sekä neuvoston että parlamentin kannat tiukentavat AI-järjestelmän määrittelyä korkeariskiseksi suhteessa komission ehdotukseen. Parlamentti edellyttäisi myös ilmoitusvelvollisuutta viranomaiselle.

3) Rajoitetun riskin järjestelmät (esim. deep fake). Näitä koskisi läpinäkyvyysvaatimukset. Parlamentti toisi yleiskäyttöisiin tekoälyjärjestelmiin lisäksi perustamallin käsitteen. Parlamentti asettaisi perustamallien tarjoajille uusia velvoitteita, jotka koskisivat nk. generatiivisia AI-malleja kuten ChatGPT:tä.

4) Minimaalisen riskin järjestelmät, kuten esim. tekoälyä hyödyntävien videopeilien tai sähköpostisuodatinten käyttö. Nämä olisivat sallittuja.

Pk-yrityksiä koskisivat säätelyn hiekkalaatikot. Niiden puitteissa voitaisiin tarkoin rajatuissa olosuhteissa ja viranomaisten valvonnassa kokeilla uusia teknologioita, tuotteita, palveluita ja muita innovatiivisia ratkaisuja. Alkuperäinen komission ehdotus perustui vapaaehtoisuuteen, mutta parlamentti tekisi tästä velvoitteen jäsenvaltiolle.

AI-ehdotuksella perustettaisiin Euroopan tekoälyneuvosto, jossa olisi edustus sekä jäsenvaltioista että komissiosta. Parlamentti ehdottaa elimelle laajempia tehtäviä.

Suomessa suhtaudutaan varauksellisesti ehdotuksen soveltamisalan laajentamiseen. Tekoälyn määrittelyn tulisi kattaa vain sellaiset järjestelmät, joita voidaan oikeasti pitää tekoälynä.

LÄHDEVEROJÄRJESTELMIEN YHDENMUKAISTAMINEN ETENEES

Komissio antoi kesäkuussa 2023 direktiiviehdotuksen ylimääräisten lähdeverojen nopeamasta ja turvallisemmasta alentamisesta (ns. FASTER-direktiivi) EU-jäsenvaltioissa. Ehdotuksella tavoitellaan oikeudenmukaista verotusta sisämarkkinoilla ja pääomamarkkinaunionin tehokkaan toiminnan varmistamista.

Lähdeveroja peritään ulkomaisen sijoittajan saamista osingoista osakkeen liikkeeseen laskeeseen yhtiön asuinvaltiossa eli lähdevaltiossa.

Kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi valtiot tekevät verosopimuksia, joiden perusteella ulkomailla asuvat sijoittajat voivat olla oikeutettuja alhaisempaan lähdeveroprosenttiin tai verovapautukseen lähdevaltiossa. Jäsenvaltioiden soveltamat menettelyt, joilla ne antavat ulkomaisille sijoittajille verosopimusetuudet, ovat kuitenkin usein kalliita ja aikaa vieviä. Lisäksi menettelyt ovat alttiita väärinkäytöksille kansainvälisen tiedonsaannin puutteista ja menettelyjen läpinäkyvyydestä johtuen.

Nykyisen tilanteen on katsottu haittaavan erityisesti yksityissijoittajien rajat ylittäviä investointeja EU:ssa. Lähdeverotukseen liittyvät väärinkäytökset vaikuttavat negatiivisesti jäsenvaltioiden verotuloihin ja verotuksen oikeudenmukaisuuteen.

FASTER-direktiiviehdotukseen sisältyy useita toimenpiteitä lähdeverojärjestelmien tehostamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Jäsenvaltioiden tulisi ottaa käyttöön yhteinen eurooppalainen sähköinen asuinpaikkatodistus, joka myönnettäisiin yhden päivän kuluessa sen hakemisesta. Osakkeenomistajia koskevien tietojen saannin ja läpinäkyvyyden

Tomi Viitala
Johtava veroasiantuntija

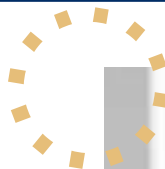
Nykyisen tilanteen on katsottu haittaavan erityisesti yksityissijoittajien rajat ylittäviä investointeja EU:ssa.

varmistamiseksi osakkeita hallinnoivien rahoituslaitosten tulisi rekisteröityä ja sitoutua standardoituihin raportointivaatimuksiin. Jäsenvaltioiden tulisi sitoutua verosopimusetuuksien myöntämiseen joko välittömästi tuloa maksettaessa tai nopeassa palautusmenettelyssä 25 päivän kuluessa hakemuksesta.

Jos jäsenvaltiot hyväksyvät FASTER-direktiiviehdotuksen, uusia menettelyjä olisi tarkoitus soveltaa vuodesta 2027 alkaen. Koska komission ehdotus on saanut huomattavasti vaikutteita Suomen vuonna 2021 käyttöön ottamasta lähdeveromallista (OECD:n kehittämä ns. TRACE-malli), sen ei odoteta aiheuttavan merkittäviä muutoksia Suomessa. Sen sijaan suomalaisten sijoittajien mahdollisuudet saada verosopimusten mukaiset edut muissa jäsenvaltioissa voisivat parantua merkittävästi.

KOHTI EUROPARLAMENTTIVAALEJA 2024 – HALLITUSOHJELMALINJAA SUOMEN EU-VAIKUTTAMISEN TERÄVÖITÄMISESTÄ

EU-lainsäädäntö yllättää liian usein Suomen. Sen sijaan, että Suomi olisi maana vaikuttanut Euroopan komissioon jo lainsäädännön valmistelun varhaisessa vaiheessa, päädymme usein muodostamaan kantamme vasta, kun komissio antaa esityksensä. Kun esitys on annettu, pienenevät mahdollisuutemme vaikuttaa merkittävästi. Siksi Suomen tulisi olla liikkeellä jo aikaisemmin. Pienen maan voima on ennakkovaikuttamisessa, sillä äänestysissä häviämme aina suuremmille maille.

Johanna Sipola
Varatoimitusjohtaja; johtaja, vaikuttaminen ja kilpailukyky

Hallitusohjelmassa tähän ongelmaan on tartuttu erinomaisilla linjauksilla. Hallitus on sitoutunut Suomen EU-vaikuttamisen ja ennakkovaikuttamisen tehostamiseen sekä kannanmuodostuksen nopeuttamiseen. Tavoitteena on, että jatkossa Suomi valmistelee omat kantansa ja esittää omat selkeät ratkaisumallinsa ennen Euroopan komission esityksiä.

Hallitusohjelmakirjauksen mukaan hallitus valmistelee valtioneuvoston periaatepäätöksen ennakkovaikuttamisen järjestämisestä ja ennakkovastavasta kannanmuodostuksesta. Tämä periaatepäätös on tarkoitus valmistella syksyn aikana, hyvissä ajoin tämän vuoden puolella.

**Pienen maan voima on
ennakkovaikuttamisessa.**

Nykyhallitus aikoo myös siirtyä kerran vaalikaudessa annettavasta EU-selonteosta Suomen strategisten prioriteettien jatkuvaan määrittämiseen, vaikuttamiseen ja seurantaan. Hallitus tulee laatimaan vuosittaisen, konkreettisen EU-vai-

kuttamisstrategian Suomen edun kannalta keskeisistä EU-kysymyksistä. Myös eduskunnan mahdollisuuksia osallistua Suomen EU-kannanmuodostukseen aikaistetaan ja parannetaan.

Ajoitus Suomen EU-vaikuttamisen ryhtiliikkeelle on mitä parhain. Seuraavat europarlamenttivaalit järjestetään 9.6.2024 ja vaalien jälkeen työnsä aloittaa paitsi uusi europarlamentti niin myös uusi Euroopan komissio. Seuraavan komission työohjelman valmistelu on jo käynnissä ja siihen vaikuttamisen aika on nyt. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että Suomi määrittää ydintavoitteensa seuraavalle EU-vaalikaudelle vielä tämän syksyn aikana.

Nykyinen komissio on vienyt päättäväisesti eteenpäin vihreän siirtymän, päästövähennysten, yritys vastuun sekä digi- ja datasäätelyn agenda. Seuraavan komission soisi hidastavan säätelyn ja yrityksille suunnattujen raportointivelvoitteiden määrää. Yrityksissä ja jäsenmaissa tarvitaan nyt työrauhaa jo säädettyjen lakien toimeenpanoon. Sen sijaan komission olisi hyvä tehdä analyysi siitä, mitkä ovat jo annetun lainsäädännön yhteisvaikutukset yrityksille ja virtaviivaistaa sääntelyä tarpeen mukaan.

Sisämarkkinoiden toimivuus sekä Euroopan houkuttelevuus investointien kohteena, ovat merkittäviä asioita suomalaisten yritysten menestyksen kannalta – Euroopan kilpailukyky on turvattava. EU:n sisäinen valtiontukikilpailu ei voi jatkua vaan EU:n on siirryttävä valtiontukien suhteen kriisimoodista pitkäjänteiseen, ennakoitavaan toimintaympäristöön.

Suomen tulee maana muodostaa nopeasti kantansa siitä, minkälaisen EU:n Suomi haluaa. Seuraavalla EU-vaalikaudella pöydällä on suuria asioita liittyen EU:n tulevaisuuteen. Miten Ukrainan välttämätön tukeminen sotilaallisesti ja taloudellisesti muuttaa EU:ta? Mikä on EU:n rooli globaalina toimijana suurvaltakilpailun keskellä? Kuinka transatlanttista vapaakauppaa edistetään? Entä miten EU:n rahoitus ratkaistaan? Ensi kesän europarlamenttivaaleilla on väliä.

Keskuskauppamari, World Trade Center Helsinki,
PL 1000, Alvar Aallon katu 5 C, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200
keskuskauppamari@chamber.fi | @K3FIN
kauppamari.fi